

BEWAAR HET PAND

Uitgave tot bevordering van de handhaving der oude Gereformeerde beginselen
verschijnt eens in de veertien dagen

KOMMISSIE VAN REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Meerkerk; Ds. H.C. van der Ent, Dordrecht-Centrum; Ds. H. van Leeuwen, Driebergen; Ds. L.W. van der Meij, Zaamslag; Ds. D. Slagboom, Katwijk aan Zee; Ds. M.C. Tanis, Sliedrecht-Centrum; Ds. M. Vlietstra, Bunschoten; Ds. P. van Zonneveld, Doornspijk; A. Beukers, Alphen a.d. Rijn en Joh. van der Lee, Alphen a.d. Rijn.

REDAKTIE:

Ds. G. Blom, Prinses Marijkeweg 13,
4231 BP Meerkerk. Telef. 01837-1357

ADMINISTRATIE

A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a/d Rijn, tel. 01720 - 74202, postrek. 70.43.50, t.n.v. de administrateur van „Bewaar het Pand” te Alphen a/d Rijn.

Abonnementsprijs f 10,- per jaar. Abonnementsprijs voor de Verenigde Staten en Canada 5 dollar per jaar. Advertenties f 0,25 per mm. Bij kontrakt korting.

MEDITATIE

Jezus

”En zij zal een zoon baren, en gij zult zijn naam heten: Jezus; want Hij zal Zijn volk zalig maken van hun zonden.”

Math. 1 : 21.

We leven in de kersttijd. Daarin gaat het bijzonder over de Heere Jezus. We gedenken dan Zijn geboorte, Zijn komst in het vlees. Dat is het grootste wonder dat ooit heeft plaats gehad.

Het gaat niet alleen in de kersttijd over de Heere Jezus, als het goed is moet het daar altijd over gaan. Want het is de enige Naam die onder de hemel gegeven is, door dewelke we moeten zalig worden. Buiten deze enige Naam is nergens enige zaligheid te zoeken of te vinden.

In de bovenomschreven tekst staat de Naam Jezus ook in het middelpunt. Het was aan Maria al meegedeeld dat haar kind, Gods Zoon, de Naam Jezus dragen zou. Doch Jozef, haar ondertrouwde man, wist dit nog niet. Gezien de omstandigheden waarin Maria verkeerde, wilde hij haar zelfs stilletjes verlaten. Doch dit moest voorkomen worden. Het Kind Jezus moest niet alleen een moeder hebben, maar het moest ook iemand hebben die als vader zou zijn. Dit accentueert alleen Zijn diepe vernedering. De Zoon van God, moest niet alleen zijn: zoon van Maria maar ook: zoon van Jozef, de timmerman.

Die het vatten kan, die vatte het. Daarom verschijnt de Engel des Heeren aan Jozef in een droom en deelt hem mee wat er met Maria aan de hand is. ”Want hetgeen in haar ontvangen is, dat is uit de Heilige Geest. En zij zal een zoon baren en gij zult Zijn naam heten: Jezus; want Hij zal Zijn volk zalig maken van hunne zonden”.

Nu weet Jozef het ook! Wat weet Jozef nu? Dat de wonder vrucht die Maria met zich meedraagt, niet is uit de mensen, maar uit God. Hij weet nu ook dat het Kind, dat uit haar geboren zal worden, de Naam Jezus dragen zal. Hij weet nu ook dat dat Kind Zijn volk zalig maken zal. Hij weet nu ook dat dat Kind zijn Zaligmaker zal zijn. Want we mogen er niet aan twifelen dat Jozef tot het volk van Jezus heeft behoord.

Wat is het een groot voorrecht als man en vrouw samen, van Boven, met de Naam Jezus zijn bekend gemaakt.

Jozef en Maria hebben de volle betekenis van deze zo rijke Naam niet aanstonds ten volle begrepen. Zij verkeerden omtrent veel dingen nog in raadselen. Doch wat zij nu nog niet wisten is hun later wel duidelijk geworden, al naar die mate het God behaagd heeft hen nader te onderwijzen. Alles wordt nu eenmaal niet op één dag geleerd. Het zou ook niet kunnen. Daar is de stof te uitgebreid voor. Zo is het nu nog. Hoofdzaak is, dat we in beginsel die Naam Jezus kennen, en dan van Boven.

Hebt u die Naam van Boven leren kennen? Dat gebeurt heden niet door de verschijning van een Engel zoals bij Maria, of in een droom zoals bij Jozef. De Heere wil Zijn volk met die Naam bekend maken door lezing en verkondiging van Zijn woord. Dit gebeurt, wanneer het Woord Gods door de Heilige Geest wordt toegepast. Dan gaat voor dezulken die Naam Jezus betekenis krijgen. Zij behoren tot ”Zijn volk”. Dat zijn degenen die Hem van eeuwigheid door de Vader

gegeven zijn als loon op Zijn Middelaarswerk. Die maakt Hij zalig en anders geen. De vraag klemmt: Behoor ik daarbij? Niemand weet dit van tevoren. Dat zijn verborgenheden, die we niet curieuselijk moeten onderzoeken. Want de verborgen dingen zijn voor de Heere onze God, maar de geopenbaarde zijn voor ons en onze kinderen. En wat heeft God geopenbaard? Dat de Zoon des mensen gekomen is om te zoeken en zalig te maken datgene wat verloren is. Hij is gekomen om ”zondaren” zalig te maken. Want Hij zal Zijn volk ”zalig maken van hunne zonden”.

Wat is zalig maken? Zalig maken is iemand verlossen van het hoogste kwaad en hem brengen tot het hoogste goed. Het is de zondaar verlossen uit de diepste verlorenheid, om hem te brengen tot de hoogste zaligheid, dat is in gemeenschap met God Drieënig.

Zaligmaken! Dat is voor de Heere Jezus een geweldig werk geweest. Daarvoor heeft Hij moeten afdalen in de diepte van des mensen verlorenheid. Daarvoor heeft Hij de name-loze schuld van Zijn volk moeten betalen. Daarvoor heeft Hij de prijs van Zijn bloed moeten geven. Daarvoor heeft Hij de oneindige last van de toorn Gods moeten dragen.

Hij heeft nog meer moeten doen. Hij heeft ook de wet tot in tittel en jota moeten vervullen om een recht op het eeuwige leven te verwerven.

Zalig maken, verlossen heeft de Verlosser het leven gekost . . .

Hij moet daaraanboven de verworven verlossing nog toepassen ook. Dit doet Hij door de werking van Zijn Heilige Geest. Deze maakt in het hart van Zijn volk plaats voor de Zaligmaker. Dit doet Hij door Zijn volk met zichzelf bekend te maken. Door hen kennis te geven van zonde en ellende, opdat zij behoefte zouden krijgen aan die enige Zaligmaker, de Heere Jezus Christus. Opdat zij met al hun zonden en ellenden. Zich tot Hem ter genezing zouden wenden. Als dit gebeurt, wordt de tollenaarsbode in het hart geboren: O God, wees mij, zondaar genadig. Dan is het ook weer de Heilige Geest die het geloof in de harten van zondaren werkt, dat op Jezus ziet, dat het van Jezus de Zaligmaker alleen verwacht. De gelovige zondaar ziet dan Hem en Zijn werk. Vertrouwt daarop, verlaat zich daarop, geheel en al.

Dit geloof te mogen beoefenen, is zalig op zichzelf. Het heeft tot gevolg een wonderlijke vrede in het hart. Verstaan wordt dan, dat Hij alles gedaan heeft wat tot mijn zaligheid van node is.

Dit wordt niet slechts eens beleefd, maar daar heeft Zijn volk meerdere malen kennis aan. Dat geloof moet steeds weer beoefend worden. Want de gelovigen verzondigen het elke dag weer. Als de zaligheid zelfs na ontvangen genade, nog van hen zou moeten afhangen, dan was het nog een verloren zaak. Want zij zijn ontrouw, maar Hij is een getrouwe Zaligmaker. Zijn onbezweken trouw zal nooit hun val gedogen. Maar Zijn gerechtigheid zal hen naar Zijn woord verhogen. Hij is een volkomen Zaligmaker. Daar hoeft van de zondaar aan de zaligheid niets te worden toegebracht. Jezus heeft met ene offerande een volkomen genoegdoening teweeggebracht. Zijn volk zal daarom straks ook volkomen zalig zijn. N.l. dan, wanneer zij voor goed van zichzelf verlost zijn. Dan zijn ze ook van al de gevolgen der zonden verlost:

Van de administratie

Sinds de opgave voor het vorige nummer van ons blad konden we weer 5 nieuwe abonnees noteren en werd f 112,- aan giften ontvangen, waarvan f 10,- via ds. v.d. Ent. Hartelijk dank voor alles.

Dit is dan alweer het laatste nummer van ons blad dat in 1983 verschijnt. We wensen al onze abonnees, onze redacteur en de overige leden van de commissie van redactie gezegende Kerstdagen en een gezegend 1984. Met deze dagen worden we herinnerd aan het feit dat alles hier beneden tijdelijk is en voorbijgaat. Mochten we daarom datgene zoeken wat blijvende waarde heeft en dat nimmermeer vergaat. De Heere make ons door Zijn Woord en Geest ware zoekers van dat goed en die zoekers zullen ook zeker vindere worden. Als de uitgave van ons blad in 1984 daarvoor gebruikt zou worden, zou dit groot zijn.

Adm. Bewaar het Pand: A. Beukers, Toussaintplein 20, 2406 XL Alphen a.d. Rijn, tel. 01720-74202, giro 704350.

Van de redactie

1. **Jaarwisseling.** Het jaar 1983 spoedt ten einde. Als we terugzien op het jaar dat bijna achter ons ligt hebben we stof om de Heere te erkennen voor alles wat Hij ons ook in ons blad gegeven heeft. De poststaking maakte de verschijning voor enige weken onmogelijk, maar overigens mocht het blad regelmatig het licht zien en steeds weer mochten onze medewerkers hun krachten aan het blad wijden en onze lezers daardoor gesteund worden in de beginselen die ons lief zijn. We wensen - uiteraard ook namens de andere medewerkers - aan onze lezers van harte Gods zegen voor het nieuwe jaar toe. En die zegen moge de Heere ook aan allen die aan het blad hun medewerking verlenen willen geven en Hij moge hen in staat stellen ook in de toekomst hun bijdragen voor Bewaar het Pand te geven.

2. **Nieuwe jaargang.** Het eerste nummer van de nieuwe jaargang zal D.V. verschijnen op 12 januari 1984. Dan zal zo mogelijk een acceptgirokaart voor de betaling van het abonnementsgeld worden ingesloten. Mede met het oog daarop verschijnt het volgende nummer dus over drie weken.

3. **School voor Dundas en Hamilton.** We ontvangen bij een bezoek een gift van f 100,- voor dit doel, waarvoor onze hartelijke dank. We merken steeds weer, dat er nog velen zijn die meeleven met onze emigranten in al hun zorgen om hun kinderen goed christelijk onderwijs te geven ten koste van grote financiële offers. Tot nu toe heeft de Heere het met de school ook in financieel opzicht welgemaakt, zoals blijkt uit de berichten die we regelmatig mogen ontvangen.

B.

Dan behoeven zij nooit meer te zondigen. Dan mogen zij eeuwig de Heere dienen, zonder vreze. Wat zal dat zalig zijn.

”En gij zult Zijn naam heten: Jezus”

Jozef en Maria mochten Hem beiden zo noemen. Samen: Onze Jezus. Een ieder voor zich: Mijn Jezus.

Moogt gij Hem ook zo noemen? Dan is uw zaligheid zeker!

Ds. H.C. v.d. Ent.

Uit het land van de Bijbel 13.

B. Het huiselijk leven.

4. De rouw.

Vooraf iets over ”ziekten”.

Van ziekte kon de oosterling ook meepraten, om zo te zeggen. En dan is er wel verschil op te merken met die van ons 'Westerlingen'. En dat komt o.a. uit bij de "levenswijze" van de Oosterling en ten opzichte van het klimaat. De levenswijze van de Oosterling rekende niet met de noodzakelijke hygiëne, zodat veel meer allerlei ziekten optraden dan bij ons. Men nam het met de hygiëne nu niet zo nauw over het algemeen.

Daarbij kwam ook het feit, dat het "klimaat" sterke invloed had op het ontstaan van ziekten.

De geneeskunde stond niet op zulk een hoog niveau. De medicijnmeesters hadden geen universitaire opleiding zoals nu. Het waren meer z.g.n. "kwakzalvers". Men werkte wel al met zalf.

Eén van de meest gevreesde ziekte was wel de "melaatsheid".

Melaatsen verkeerden buiten de woonplaats, in volkomen afzondering als "onreinen". dikwijls ook in groepen.

Nu iets over "stervenden".

Wanneer de dood nabij was, werd bij stervenden groot misbaar gemaakt, opdat de stervenden zouden merken, zover dit nog kon, hoezeer men hen betreurde.

Was de dood ingetreden, dan werd het lichaam gewassen, ook wel gebalsemd en daarna in fijn lijnwaad gewikkeld, zoals dat plaats had na het sterven van Christus. Dat blijkt ook bij Petrus, toen hij in het graf ging na de opstanding en de afgelegde doeken zag liggen. Let wel: de doeken (meervoud).

Het begraven moest spoedig volgen op het sterven, ook in verband dus met het warme klimaat als vanzelf zeer van invloed op de ontbinding van het lijk.

De rijkere werden bijgezet in rotsgraven. Daarin was wel verschil. Zo waren er ook z.g.n. "bankgraven". In deze uitgehouwen graven van de rots houwde men soms 3 zijwanden uit, waarin ook de lijken werden bijgezet. Zulks ook in een nis aan de achter-

Zo kwamen er ook wenende mannen, op de fluit spelend, met kreten van smart. Zulke enenen van mannen vinden we ook bij Ezau bij het bedrog van Jacob over het verkrijgen van het eerstgeboorte-recht. Daar lezen we: "Als Ezau de woorden zijns vaders hoorde, zo schreeuwde hij met een grote bittere schreeuw gans zeer." (Genesis 27 vs. 34).

De klaagvrouwen moesten wenen (want tranen moesten er komen).

Zo werden er tranen ook opgevangen in smalle buisjes en daarna in "flesjes" verzameld. Deze flesjes werden zorgvuldig bewaard, als een bewijs van de droefheid en hoe groot die geweest is.

Hiermede wordt duidelijk, wat David bidt in psalm 56 vs. 9 (onberijmd):

"Gij hebt mijn omzwerven geteld; leg mijn tranen in Uw fles, zijn zij niet in Uw register?"

Wat ligt hierin een vertroostende gedachte voor hen, die hun zonden belijden en bewenen! Ook vanwege hun innerlijke bestrijdingen en afdwalingen van de Heere. Nu zijn oprechte boetetranen zeer noodzakelijk als het ontdekkend werk van de Heilige Geest. Want die Geest is het, Die overtuigt van zonde, gerechtigheid en oordeel, zoals we lezen in Johannes 16 vs. 8.

Anderzijds mogen zij nooit als grond voor de zaligheid worden gesteld, al zoekt men dat heimelijk te doen. O neen! Want die grond van zaligheid ligt alleen en volkomen in Christus' bloed en in Zijn gerechtigheid! Daarom zal er geen blijdschap des geloofs genoten worden om de tranen, wel echter in de weg van het bewenen der zonde.

Dan zal ook worden geleerd te sterven aan het zoeken van de grond der zaligheid in de tranen, in de gestalten van het hart, hoe kostelijk die ook mogen zijn.

Maar, letten we er wel op, dat we die ootmoedige gestalten niet op zij zetten, zoals thans ook veelal gedaan wordt. Men wil dan een z.g.n. "blij christendom" voorstaan. Men heeft immers "Jezus aangenomen" en daarom geloven zij, dat ook hun zonden zijn vergeven, althans zo menen zij. Maar dat is zelfbedrog voor de eeuwigheid! De Heere ontdekke daaraan.

Anderzijds is het een rijke weldaad om met verlies van alle grond buiten Christus, de zaligheid te zoeken en te vinden in de volkomen gerechtigheid van Christus, in Zijn bloed, dat van alle zonden reinigt!

We dienen nog enkele manieren van rouwbedrijf te noemen.

Men scheurde ook wel zijn klederen en sloeg zich op de borst en op de heupen. De borst-split werd dan van het opperkleed gescheurd. Zo scheurde eens de hogepriester Kajafas zijn klederen als teken van droefheid over de belijdenis van Christus, dat Hij de Zoon van God is.

Voor de begrafenis-plechtigheid werden meestal ook "rouw-klaagvrouwen" gehuurd. Meestal duurde de rouw 7 dagen. In bijzondere gevallen meerdere dagen. Zo lezen we bij het sterven van Aäron, dat heel het volk hem beweende 30 dagen. (Lev. 19:28). Zie Numeri 20:29.

Heidense insnijdingen in het lichaam waren in Israël streng verboden. We zouden de vraag nog kunnen stellen, of al die rouwbedrijven altijd ernstig welgemeend waren, uit een bewogen hart voortvloeiend? Ach neen. Veelal slechts als een traditionele vorm.

Nog één vraag!

Op welke wijze was er sprake van troost?

Wel, doordien er ook tegenwoordig was bij de begrafenis-plechtigheid een z.g.n. "trooster". Eerst zat hij in het sterfhuis sprakeloos wachtend, zag en hoorde dan de smart aan. Wanneer hem dan de gelegenheid werd gegeven om een woord van vertroosting te spreken, dan begon hij met de wens uit te spreken: "Moge de Heere des troostes u zegenen." Sterker dus als ons: "Ik condoleer u".

Onwillekeurig worden we hier bepaald bij het werk van de enige en dierbare Trooster: de Heilige Geest!

Van Hem sprak de Heere Jezus in de paaszaal tot Zijn discipelen: "Ik zal de Vader bidden en Hij zal u een andere Trooster geven, opdat Hij bij u blijve in der eeuwigheid."

De Heere sprak hier van de Heilige Geest als de "andere Trooster".

Ja, Gods kerk heeft twee Troosters:

Eén in de hemel, aan de Rechterhand Gods als de grote Voorbidder; en Eén op aarde,

namelijk: de Heilige Geest, Die in de harten van Gods kinderen wordt uitgestort. Galaten 4:6. En die Geest is het, Die voor hen bidt met "onuitsprekelijke zuchtingen."

O lezer(es)! Is de Heilige Geest ook uw Trooster geworden? Hebt u Hem nodig gekregen tot ontdekking en onderwijs in de weg der zaligheid? O, roep Hem nog in, in uw hart, daartoe!

En u, die geen onbekende bent van het "niet-kunnen-bidden, zoals het behoort", en over zoveel biddeloosheid moet klagen, o, roep Hem bij vernieuwing in. Want, zo lezen we in Romeinen 8:27:

"En die de harten doorzoekt, weet, welke de mening des Geestes is; dewijl Hij naar God voor de heiligen bidt."

Ten slotte! Het is de Heilige Geest, Die door Zijn toepassend werk brengt tot de kennis van de "Enige troost, beide in leven en sterven", namelijk: "Niet meer zich zelf toe te behoren, maar het eigendom te zijn van Jezus Christus!"

Dr.

Ds.v.L.

P.S. Bij de aanstaande wisseling van het jaar 1983/1984 al onze vrienden des Heeren alvervullende, heilrijke zegen toegebeden!

Fam. Ds. van Leeuwen.

IN DE BEGINNE

Genesis Eén tot Drie en het Gezag van de Heilige Schrift

door Prof. Dr. Edward J. Young

20

De Taal van de Slang is Misleidend

De taal van de slang is misleidend. Het Hebreeuws kan als volgt worden weergegeven: "Heeft God gezegd gij zult niet eten van de vrucht van de bomen van de hof?" Men kan als het ware de toon van de stem er in beluisteren. De slang wilde de indruk geven dat God zeer karig was, dat Hij van Adam en Eva iets onthield dat goed voor hen geweest zou zijn. "Heeft God dit werkelijk gezegd, dat u niet moet eten van de vruchten van de bomen van de hof? Wat is dat gemeen!"

Zo lezen en horen we de manier waarop Satan nadert. Dan antwoordt Eva hem: "Van de vrucht van de bomen van de hof mogen we eten, maar van de vrucht van de boom die in het midden van de hof is, heeft God gezegd, ge zult daarvan niet eten, noch die aanraken, of gij zult sterven."

Het kan zijn dat Eva's bedoelingen goed waren, doch haar antwoord was niet nauwkeurig. In de eerste plaats generaliseert zij. Zij gebruikt het meervoud in plaats van het enkelvoud. God had tot Adam gezegd: "Ten dage als gij daarvan eet, stervende zult gij sterven." Eva gebruikt u-meervoud en niet u-enkelvoud en maakt het zo algemeen en meervoudig.

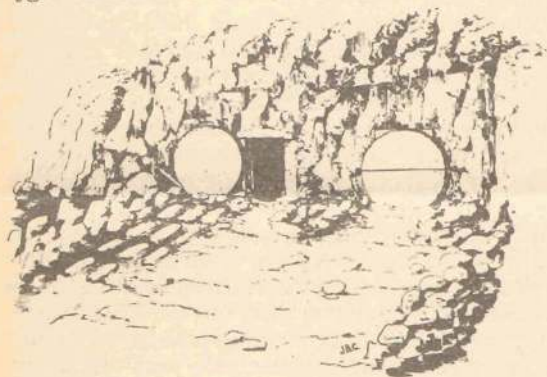
Voorts gebruikt ze een ander woord zeggende: "Gij zult daarvan niet eten, noch dezelve aanraken." Het woord "aanraken" betekent hier wellicht meer dan alleen het hanteren van de vrucht. Het is waarschijnlijk een synoniem voor het eten van de vrucht.

In elk geval het is een toevoeging aan het bevel van God. Of Eva nu slechts het bevel uitlegde of dat zij schuldig was aan onnauwkeurigheid is een vraag waarover men kan disputeren. Ik ben van mening dat het laatste het geval is, omdat zij de Boze de gelegenheid gegeven heeft, die hij wenste.

In dit verband ligt er hier een les voor ons. Ga nooit met Satan (de duivel) redeneren. Ik bedoel niet dat de duivel zich aan u zal openbaren en bij u zal gaan zitten om de dingen eens te bepraten. In het geheel niet! Toen Maarten Luther de inktpot naar de duivel wierp heeft hij de duivel niet geraakt. Hij raakte hem veel meer met de dingen die hij schreef en predikte. De duivel besteedde bijzonder veel tijd aan Maarten Luther. Dat betekent dat Luther getrouw was aan Christus.

De reden waarom de duivel de meesten van ons met rust laat en ons niet lastig valt is dat we hem niet genoeg moeite veroorzaken. Maar indien wij getrouw aan Christus zijn dan wordt de duivel zeer bezorgd.

Wanneer ik zeg dat we niet moeten rede-

Een open en een gesloten rotsgraf; links: gedolven graven.

wand van de rots. Men kon dan aan het hoofdeind en aan het voeteneind van de dode zitten.

Aan zulk een graf kan men denken bij het graf van Jozef van Arimathea, waarin men het in-fijn-lijnwaad-gewikkelde lichaam van de Heere Jezus had gelegd. We lezen in Jesaja 53 vs. 9m: "Het is bij de rijke in zijn dood geweest".

Voor het rotsgraf werd een ronde steen geplaatst, welke ook verzegeld werd in verband met het gevaar van wildgedierte. Deze verzegeling bestond uit een touw, dat aan de ene en aan de andere zijde van de rotsopening werd vastgemetseld in de rotswand. Op de plaats van de aanhechting werd een "zegelafdruk" gezet en zo dus was een "verzegeld graf".

Men plaatste ook wel bij de graven "graftekens". We lezen hiervan bij Rachel's dood. Genesis 35 vs. 20: "En Jacob richtte een gedenkteken op boven haar graf".

We lezen ook over "witgepleisterde graven". Daarvan sprak Jezus in verband met de zich vroom houdende Farizeërs, die Jezus kwalificeerde als "wit gepleisterde graven". Van buiten mooi wit, maar van binnen vol doodsbeenderen. Het wit-pleisteren van de graven had plaats na de regentijd in verband met het verweringsproces en het vervuilde zijn.

Maar keren we terug tot de wijze van begraven.

Men ging in het "zwart". Ook wel eens in het donkerblauw, zoals we lazen. De mannen gingen "in een zak om hun lendenen". Men strooide as of aarde op het hoofd, ook wel op de grond. Zo wordt de uitdrukking duidelijk: "In zak en as zitten".

Daarbij was er een voortdurend wringen met de handen of een slaan op de borst.

neren met de duivel, is het mijn bedoeling u te wijzen op onze Heere Jezus Christus. Wanneer het kwade of boze u wordt voorgesteld, probeer niet het kwade goed te redeneren, maar doe slechts een beroep op de Heilige Schrift. Wanneer u dat doet zullen de verleiding en de verleider van u vlieden.

Het schijnt me toe dat Eva hier is uitgedelen. Zij zou onmiddellijk gemerkt moeten hebben dat er iets verkeerd was. Zoals ik reeds opgemerkt heb zou ze beseft moeten hebben dat slangen niet kunnen spreken. Maar zij begon mee te redeneren en gaf zo Satan zijn gelegenheid. Deze kwam zonder omhaal en zei: "Gij zult zekerlijk niet sterven."

Er ligt iets zeer boosaardigs in de kracht van deze taal. In het Hebreeuws staat er: "Neen". "Neen" is het eerste woord dat hij er uit buldert. "Neen". Het idee is dat deze gedachte dat ze zouden sterven nu juist niet waar is. Het Engelse: "Gij zult niet zeker sterven", is tamelijk zwak. Het Hebreeuws luidt: "Neen, gij zult niet sterven". Dit betekent: Wat God zegt is niet waar. Gij zult niet sterven. Zo wordt Eva in een positie geplaatst om te kiezen tussen God en Satan.

Denkt u dat Eva neutraal was in het afwegen van de eisen van God enerzijds en de eisen van de Boze anderzijds? Ik denk dat geen ogenblik. Zij was reeds aan de zijde van de duivel. Anders zou ze nooit naar de slang hebben geluisterd. Er bestaat niet zo iets als neutraliteit. We zijn of voor of tegen Christus. Er ligt hier echter een probleem, een zeer ernstig probleem. Eén dat we niet kunnen oplossen. Maar als we het bestaan hiervan herkennen zijn we reeds een eind op weg om het te verstaan.

De Vrijheid van Keuze

Adam en Eva hadden een vrije wil. Ze werden niet gedwongen het kwade te doen. Dat kunnen we met zekerheid zeggen. De duivel had geen kracht hen tot zonde te dwingen. Hun keus was een keus van vrije wil. Zij kozen het kwade te doen.

Laat ons deze zaak iets dieper onderzoeken. Een wezen verkiest in overeenstemming met zijn aard. Ik ga dit illustreren in betrekking tot God. De Bijbel zegt dat God niet liegen kan. ~~Liegen is in tegenstelling met Gods natuur.~~ God kan Zichzelf niet verloochenen. Hij kan niet in strijd met Zijn natuur handelen. Hij kan niet liegen. Hij kan het kwade niet doen. Indien men dit een beperking noemt, heel goed, doch het is een gezegende beperking. De Heere Jezus kon niet hebben toegegeven aan de Boze. Hier is een probleem. Men kan zeggen: "Hoe kon Hij dan verzocht zijn geworden?" Deze vraag kunnen wij niet beantwoorden. We weten alleen dat de Bijbel een zeer realistische verzoeking beschrijft. Voorts dat onze Heere zondeloos bleef. De mogelijkheid dat Hij zou zondigen kunnen we niet in overweging nemen.

Adam en Eva werden goed geschapen. "God zag alles dat Hij gemaakt had en ziet het was zeer goed". De vraag is dan deze: Hoe kon de zonde een plaats krijgen in een ziel die goed was? Hoe kon zulk een verandering in de menselijke natuur hebben plaats gevonden? Laat me dit duidelijk maken door naar de wedergeboorte te verwijzen. De mens is van nature dood in zonden en misdaden, en heeft het vermogen niet om uit zichzelf tot Christus te komen. Hij is geestelijk dood en kan dus niet handelen zoals iemand die geestelijk leven bezit.

Ik heb op conferenties voor de jeugd wel eens gehoord dat men zei: "God heeft alles gedaan wat Hij kon om jullie te redden. Nu zijn Zijn handen als het ware gebonden en is de beslissing aan jullie." Mijn antwoord is, als het van ons afhangt, dan zijn wij verloren. Want wij hebben de kracht niet om ons zelf te veranderen. Wij kunnen in eigenkracht niet tot God komen. Wij zijn verloren, gevallen schepselen. De kracht van de soevereine genade van de Geest des Heeren is nodig om ons tot een nieuw leven te brengen.

"U moet wederom geboren worden", zegt de Heere. Wij kunnen evenmin onze eigen wedergeboorte veroorzaken als dat we onze lichamelijke geboorte konden veroorzaken. Zoals we lijdelijk waren in onze eerste geboorte, zo zijn we lijdelijk in de wedergeboorte. We kunnen de wedergeboorte zelf niet veroorzaken.

De manier waarop Gods Geest werkt is zeer

wonderlijk. De Heere geeft ons opdracht het Evangelie te verkondigen. In de prediking van het Evangelie komt het bevel tot de mens: "Geloof in de Heere Jezus Christus en gij zult zalig worden". Die woorden kunnen op zich zelf geen wonder verrichten. Maar de Geest des Heeren veroorzaakt op een mysterieuze wijze de wedergeboorte van de ziel die deze woorden hoort. De eerste bewuste handeling van de wedergeboren ziel is in Jezus Christus te geloven.

Indien iemand mij vraagt: "Ben ik wederom geboren?" antwoord ik: "Geloof u in de Heere Jezus Christus? Vertrouwt u Hem als uw Zaligmaker?" Indien u in Christus vertrouwt voor de zaligheid van uw ziel, dan bent u wederom geboren. Want iemand die nog in zijn zonden is, kan in Christus vertrouwen voor de zaligheid van zijn ziel.

We kunnen niet in tegenstelling met onze natuur handelen. In mijn gevallen natuur ben ik een vijand van God, haat ik God en **Zijn Woord. Dan haat ik alles wat met Hem te doen heeft.** Alleen wanneer God Zelf de ogen van mijn verstand door de wedergeboorte geopend heeft zijn "de oude dingen voorbijgegaan en ziet alle dingen zijn nieuw geworden". Dan heb ik God lief en Zijn Woord, Zijn volk en Zijn werk. Maar zolang als ik nog in mijn natuurstaat ben, zal ik nooit tot Christus komen. Ik weet dat dit een geheim is. En ik weet dit, dat geen mens ooit een ander mens heeft kunnen zalig maken. Gods Geest alleen brengt een gevallen ziel tot een nieuw leven. Hij kan het hart vernieuwen. Hij kan de zondige natuur veranderen. Spurgeon ontmoette eens een man die dronken in de goot lag. De man zei: "Ik ben één van uw bekeerlingen". Spurgeon antwoordde: "Ja, dat kan ik wel zien. Indien u door de Heilige Geest bekeerd was, zou u niet zijn waar u nu bent". Dit illustreert wat ik zeggen wil.

Menselijk vermogen kan de mens niet zaligen. We kunnen ons zelf niet redden. We kunnen onze aard of natuur niet zo min veranderen als de luipaard zijn vlekken. We kunnen het niet doen. Alleen door soevereine genade wordt een mens wedergeboren. God alleen schenkt een nieuwe natuur. Wanneer we dat eenmaal hebben, dan zijn de genegenheden van ons hart geheel verschillend van wat ze eerder waren.

N.B. Het copyright van deze vertaling van "In the Beginning" door Prof. Dr. E.J. Young berust bij "The Banner of Truth Trust".

Leven naar Gods wil

18

Het z.g.n. geheime huwelijk

Misschien denkt u wel: een geheim huwelijk? Waar gaat het ditmaal over? Ik zal u niet lang in het onzekere laten. Het gaat niet om een vreemd en spannend verhaal, maar om iets, dat onze aandacht in deze tijd zeker wel waard is.

Op allerlei manier wordt de laatste tijd binnen de kerk - ik bedoel dat uiteraard heel breed - het ongehuwd samenwonen verdedigd of als minder schuldig voorgesteld. Een argument, dat nogal eens gebruikt wordt, is, dat men het ook in het verleden niet altijd even nauw genomen heeft met de officiële huwelijksluiting. Er kwamen zó geheime huwelijken voor.

We kunnen ervan lezen in het rapport van de Gereformeerde Kerken, dat we in deze artikelen al meerdere keren besproken hebben. U zult het zich herinneren. Het draagt de naam: "In liefde trouw zijn". U zult het dan ook nog weten, dat in dit geschrift alle verschil tussen het huwelijk en andere samenlevingsvormen in wezen ontkend wordt. Daartoe is ook dienstbaar de onderscheiding in het huwelijk tussen de inhoudelijke structuur en de maatschappelijke vormgeving. We kunnen, vanuit de verschillende vormgeving door de eeuwen heen van het huwelijk niet zeggen - aldus dit rapport - dat de vorm van het huwelijk van God gewild is. In dat verband spreekt dit geschrift van het geheime huwelijk. We lezen dan immers: "We mogen aannemen dat veel huwelijken in de loop der eeuwen nooit geregistreerd zijn. Dit geldt zowel de tijd van het Nieuwe Testament als bijv. van de zeventiende en achttiende eeuw in Nederland".

Wie er zich ook op beroepen

Het zal niet verbazen dat zo'n geschrift dit noemt. Wie in feite de unieke instelling Gods loslaat zal graag spreken over niet geregistreerde huwelijken. Het moet immers voor de lezers vooral duidelijk worden dat in wezen die hele vorm van het huwelijk toch eigenlijk nooit zoveel heeft voorgesteld. Het gaat maar om de liefde en trouw voor elkaar. Waarbij dan ook nog de lijn naar welke relatie ook snel getrokken wordt.

Velen gaan niet zóver. Zij willen er niet van weten dat het huwelijk gelijk is aan welke samenlevingsvorm dan ook. Dat stel ik hier graag vóór. Zij zouden ook niet graag zeggen dat de vorm van het huwelijk niet van God gewild is. Nochtans willen ze toch ook niet al te veroordelend spreken over het huidige samenwonen zonder huwelijksluiting. Zij willen het verschil beklemtonen tussen hen die dat doen op een geheel vrijblijvende basis en hen, die elkaar trouw beloven - onder elkaar dan - en dat ook betonen. Nu zal uiteraard niemand zeggen dat daar geen verschil tussen is. Alleen is naar Gods Woord bij allebei het huwelijk in geding. En . . . dat willen de woordvoerders niet, die we hier op het oog hebben. In het laatste geval is er toch eigenlijk sprake van een huwelijk, al moet het dan afgekeurd worden dat ze de Overheid niet in de officiële weg erkennen.

Ook zij spreken graag over de verschillende huwelijksvormen door de eeuwen heen. Ook zij noemen vaak het z.g.n. geheime huwelijk uit de 17e en 18e eeuw. Het "waarom" ligt nu, dacht ik, wel voor onze lezers voor de hand. In dat geheime huwelijk was de belofte van liefde en trouw tot elkaar ook niet officieel. De officiële weg werd niet bewandeld, zoals die vandaag samenwonen dat ook niet doen.

Iets uit de geschiedenis

U vraagt zich af, wat toch eigenlijk dat geheime huwelijk betekend heeft. We houden ons dan maar aan de tijd van de 17e en 18e eeuw. Daarvóór kwam dit huwelijk ook voor in ons vaderland in de tijd dat de kerkelijke bepalingen van de Roomse kerk nog niet zo doorwerkten. Maar in de genoemde tijd was het ook een verschijnsel dat meermalen gevonden werd. Feitelijk moeten we dat tijdvak nog wat ruimer rekenen. We kunnen gerust teruggaan naar de tijd dat de Roomse eredienst verboden werd in bepaalde gedeelten van ons land. Dat was al vanaf het begin van 1573. Zo werd door de Staten van Holland in februari 1573 de uitoefening van de Roomse eredienst verboden. Tevoren werden de huwelijken kerkelijk bevestigd in de Roomse kerk. Men moest aangifte doen bij de pastoor en vervolgens werd het openlijk in de kerk bekendgemaakt. Nu sloot zich de Overheid na de bevrijding van het Spaanse juk in hoofdzaak aan bij die regeling. Alleen nam nu de Gereformeerde Kerk die taak over. We gaan hier voorbij aan het opmerkelijke feit dat men niet gelijk kwam tot een overgeven van deze taak aan de Overheid. De achtergronden daarvan betekenen in de zaak, waarmee we bezig zijn, niet zoveel. Maar het feit lag er dat de Overheid bepaalde dat de huwelijken kerkelijk bevestigd moesten worden in de Gereformeerde Kerk, die pas tot openbaring was gekomen. Alleen terwille van de gewetensvrijheid was er naast het kerkelijk huwelijk de mogelijkheid van het burgerlijk huwelijk, althans in de meeste gewesten. Vanuit dit feit kwamen er in die tijd de z.g.n. geheime huwelijken. Nu laat het zich haast wel denken hoe deze ontstonden. De Roomsen erkenden de bepalingen niet ten aanzien van het huwelijk, ze wilden uiteraard de Gereformeerde Kerk niet erkennen en ook niet de predikant bij wie ze aangifte moesten doen. Zij wilden blijven bij de oude bepalingen die hun eigen kerk rechten gaf en gingen ook niet gelijk naar het gerecht voor een burgerlijk huwelijk. Behalve Roomsen waren er ook anderen die bezwaren hadden tegen de positie die de Gereformeerde Kerk van de Overheid kreeg. Zo kwamen dus de geheime huwelijken in zwang. En uiteraard kreeg men daarmee ook in de Gereformeerde Kerk te maken. Al was het alleen maar met hen, die later overgingen en eenmaal zo'n huwelijk hadden aangegaan.

Niet te vergelijken met samenwonen

Wie onbevooroordeeld de geschiedenis van dit geheime huwelijk leest, zal direct moeten zeggen, dat daaruit nooit een argument genomen kan worden om, op welke wijze dan ook, het huidige samenwonen te verdedigen.

Ook zonder een beoordeling van dit geheime huwelijk en de achtergronden ervan is het zonder meer duidelijk dat hier niet vergeleken kan worden. Zij, die toen tot zo'n huwelijk kwamen deden het onder dwang van de omstandigheden en die vandaag samen gaan wonen doen het vrijwillig. Er was in die tijd uiteraard ook een grote ongebondenheid in het huwelijksleven. Niemand moet denken dat het toen zoveel beter was. Maar toch het geheime huwelijk was - op zichzelf! - niet bedoeld als een verachting van het huwelijk zelf. Onlangs las ik bij iemand over het huwelijk in Spanje in de tijd van Franco. Daar kon een dooplid van de Roomse kerk alleen maar trouwen met toestemming van die kerk. Was iemand inmiddels protestant geworden en wilde trouwen met een meisje of jongen, die ook protestant was, dan kon er een soortgelijke situatie ontstaan als bij ons in de 17e of 18e eeuw. Gaf immers de pastoor geen toestemming tot het huwelijk dan moest er een andere weg gezocht worden. Hier geldt hetzelfde. Nooit kan zo'n situatie aanleiding zijn om te zeggen: we moeten niet al te veroordelend spreken over het huidige samenwonen, daar was iets dergelijks.

De houding van Overheid en Kerk in die tijd Buiten dit om is het goed te letten op de houding van Overheid en Kerk in die tijd. Dan wordt het duidelijk, dat noch Overheid noch kerk het z.g.n. geheime huwelijk hebben aanvaard. De overheid ging niet altijd zover als de kerk wilde. Het optreden in de verschillende gewesten was niet altijd hetzelfde. Maar toch; de tendens was in het algemeen dat de overheid de ongebondenheid tegenging.

Zo bepaalden de baljuw en mannen van Rijnland in 1576, dat alle ingezetenen die sedert een bepaalde datum als man en vrouw waren gaan samenleven binnen veertien dagen moesten verschijnen voor de baljuw en twee daartoe geëmmiteerde mannen. Zij moesten verklaren, dat ze elkaar hielden voor "geëgte - getrouwde - lieden". Daarna moesten ze weer binnen veertien dagen het huwelijk laten afkondigen in de kerk of voor het gerecht in Rijnland. De overheid wilde dus geen huwelijk als wettig erkennen dan dat de officiële weg gevolgd had.

En de kerk? De Gereformeerde Kerk heeft meerdere besluiten genomen in die tijd om de geheime huwelijken tegen te gaan. De belofte onder elkaar maakte voor de kerk van die tijd heel duidelijk het huwelijk nog niet. Heimelijke beloften werden niet aanvaard. In de Kerkorde van Dordrecht 1578 art. 79 kunnen we daarover lezen: "De heimelijke beloften zullen van geen waarde zijn . . . die niet in tegenwoordigheid van twee of drie van de vrienden, bloedverwanten of . . . van andere geloofwaardige personen van beide zijden zullen gedaan zijn". In Zeeland besloot de synode in 1602 dat bij de ondertrouw al door de kerkeraad de beloften van trouw van bruidegom en bruid gevraagd zullen worden. Op die belofte zei de voorzitter van de kerkeraad dat zij zich van elkaar zullen onthouden totdat het huwelijk voor de kerk bevestigd is. Daarbij werd dan gezegd dat dit niet mocht "alzo zij nog niet getrouwd zijn". Het kan ons dan in ieder geval duidelijk zijn, temidden van de voor ons besef ingewikkelde zaak in die tijd rond het huwelijk, dat de Kerk in die dagen niets moest hebben van alle heimelijke beloften en samenleven zonder dat de officiële weg bewandeld wordt.

Hoe is het nú?

Hoe zijn nu de houding van Overheid en Kerk? Over het eerste behoeven we niet veel te zeggen. Het spreekt helaas duidelijke taal dat vandaag met Overheidsgeld huizen worden gesubsidieerd voor samenwonenden en een brochure wordt uitgegeven, die geen verschil meer ziet tussen wettig gehuwden en die zich in andere relaties begeven. En in de kerk? Gelukkig zijn er protesten daar, waar men onverkort de geboden Gods wenst vast te houden. Maar er klinken op velerlei erf andere klanken, die met mooie redeneringen toch een andere koers wijzen. De tegenstand tegen het onwettig samenleven in de 17de en 18de eeuw was zonder meer duidelijk. Er behoefde geen twijfel over te blijven dat de kerk dit veroordeelde. Zo is het vandaag helaas bij meerderen niet. Op grond van Gods eigen geboden moet die duidelijkheid geëist. Dat heeft niets te maken met "hardheid".

Niets is zo goedkoop als hen, die wensen dat de geboden Gods blijven staan, hardheid te verwijten. Dat raakt de wijze van benadering van zondaren. Daarin zijn zelfkennis en liefde onmisbaar. Maar dan blijft het gebod, dat het huwelijk eert!

D. Slagboom.

Rondom de doopvont

4

De doopsformule van Matth. 28 : 19

"Gaaf dan henen, onderwijst al de volken, dezelve dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes". Wij noemen deze woorden: het zendingsbevel, dat Christus Zijn discipelen gegeven heeft, ná Zijn sterven en opstanding. In zijn bespreking van het zendingsbevel bestrijdt prof. Versteeg de zogenaamde historische kritiek. Of voluit genoemd de literair- en historisch kritische methode. Deze wetenschappelijke methode heeft met name in de 18e Eeuw zijn vleugels uitgeslagen. Deze Eeuw is wel genoemd de eeuw van de Rede, het menselijke denken, dat kritisch staat t.o. allerlei overlevering, ook Bijbelse overlevering.

Eenvoudig gezegd: men neemt de Bijbelse overlevering als zijnde menselijke traditie niet "klakkeloos" over.

De literair-historische kritiek gaat ervan uit dat men niet moet denken dat Jezus alle woorden gesproken heeft die van Hem in het Evangelie zijn opgetekend. Ná Jezus hemelvaart hebben latere schrijvers Jezus soms bepaalde woorden in de mond gelegd die Hij niet gezegd heeft.

M.a.w. in de Bijbel kun je wel woorden van God en Christus vinden, maar de Bijbel is niet één geheel van Godswoorden. Men moet rekening houden met later ingevoegde gedeelten: woorden uit andere bronnen. Een belangrijk werk van de literair- en historisch kritische methode is dus na te gaan uit welke bronnen een bepaald profetenboek of evangelie is samengesteld en hoe deze verschillende gedeelten in de loop van de historie zijn samengevoegd. Het gaat erom de verschillende "bronnen" te splitsen om zo meer inzicht te krijgen in het probleem wat nu bijv. echt van Jezus is en wat niet. Dat hierdoor een chaos van meningen ontstaat, kan men zich indenken. Wat de ene exegeet toeschrijft aan Jezus Zelf, schrijft de ander toe aan latere christenen.

De vraag kan gesteld worden: Waarom hebben die latere christenen eigenlijk de behoefte gehad om hun eigen woorden Jezus in de mond leggen?

Het antwoord is: om bij hun medechristenen meer invloed te verkrijgen voor hun eigen theorieën. Als immers Christus Zelf iets gezegd heeft, dan moet dat Woord wel voor vast en bondig gehouden worden.

Na deze noodzakelijke uitwijding weer terug naar de doopsformule in Matth. 28 : 19. "Hen dopende in de Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes".

Prof. Versteeg attendeert erop dat het door velen wordt betwist, dat Jezus bij Zijn afscheid inderdaad het bevel tot de doop gegeven heeft. "Zij menen, dat de doop niet op Jezus Zelf kan teruggaan en dat de woorden van het bevel tot de doop Jezus in de mond gelegd zijn, om zo - achteraf - de doop meer gezag te geven".

Men is van mening dat de Trinitarische (Drieëenheids-) formule "in de Naam des Vaders, des Zoons en des Heiligen Geestes", pas van veel latere tijd is. Men concludeert dit uit de geschriften van de kerkvader Eusebius die in de 4e Eeuw leefde (265 - 339). Pas ná het concilie van Nicea (325) waarin men een uitspraak deed over de leer van de Drieëenheid (aangevallen door Arius, die de Goddelijke natuur van Jezus loochende), gebruikt Eusebius de langere tekst van Matth. 28 : 19 waarin nu het bevel om in de Drieënige Naam te dopen is opgenomen. "De trinitarische formule "in de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest" zou dus een latere traditie uit de na-niceeuse tijd weergeven".

Daarnaast wordt gewezen op het feit dat in het boek Handelingen en de brieven van Paulus alleen sprake is van de doop "in de Naam van Jezus". Deze doopsformule is de oudste vorm. Dus pas veel later werd gedoopt in de Naam van de Vader en de Heilige Geest. Prof. Versteeg bestrijdt de mening dat pas na

het concilie van Nicea (325), waarin de leer van de Drieëenheid zou zijn vastgelegd, Eusebius Matth. 28 : 19 zó citeerde als wij die tekst nu kennen.

"De langere tekst van Matth. 28 : 19 komt ook in alle oude handschriften - d.w.z. met de hand geschreven exemplaren - van het Evangelie naar Mattheüs voor".

Terwijl nu echter prof. Versteeg wel de opvatting verwerpt dat de trinitarische doopsformule uit de 4e Eeuw zou zijn, is hij met andere critici wel van mening dat de doop in de oudste tijd slechts bediend werd in de Naam van Jezus. Hij wijst daarbij op Hand. 10 : 48, de doop van Cornelius en de zijnen "in de naam van Jezus Christus". En dan komt hij tot deze uitspraak:

"Het is niet uit te sluiten, dat door Mattheüs niet de exacte bewoordingen van Jezus zijn weergegeven. Alle evangelisten geven voortdurend Jezus' woorden op een eigen wijze weer, zodat in de weergave van de woorden ook Jezus' bedoeling tot uitdrukking gebracht wordt. Wat heeft Mattheüs nu gedaan? Als kind van zijn tijd "kan" hij (het is dus niet zeker) gebruik gemaakt hebben van liturgische formuleringen die in de kerk van zijn tijd gangbaar waren en die verder ontwikkeld waren in vergelijking met de formuleringen van de alleroudste Kerk", die dus alleen gedoopt zou hebben in de Naam van Jezus Christus.

Wat Jezus dus geboden heeft in Matth. 28 : 19 moet men niet zo letterlijk opvatten. Vermoedelijk heeft Hij alleen gezegd, "hen dopende in Mijn Naam". In werkelijkheid heeft Hij de namen van de Vader en de Heilige Geest dus hier verzwegen.

Ik moet prof. Versteeg eerlijk bekennen dat ik dan tot nu toe de Bijbel altijd verkeerd gelezen heb. Mij is van jongsaf geleerd dat je ervan op aan kunt dat wat in de Bijbel als Jezus' woorden staat beschreven, ook als zodanig kunt aanvaarden. Nu moet ik opnieuw gaan lezen. Bij alle woorden van Jezus moet ik me nu afvragen, zou Hij dat nu echt zo gezegd hebben of niet?

Ik ben ook niet bevredigd door de toevoeging dat Mattheüs, de liturgische doopsformule van zijn tijd, Jezus in de mond gelegd heeft "onder de inspiratie van de Heilige Geest", om zodoende de diepste bedoeling van Jezus' woorden weer te geven. Legt de Heilige Geest "Die het uit Christus neemt" Jezus woorden in de mond die Hij niet gesproken heeft?

Dit was de aantekening die ik toch naast alle waardering meende te moeten maken.

Ds. L.W. van der Meij.

Generale Synode A.D. 1983

4

In het vorige artikel besprak ik een van de drie "ethische" vraagstukken waar de Synode zich mee bezig hield, namelijk dat van de crematie. De andere twee willen we in dit artikel bezien.

Moderne Bewapening

De zaak van de Moderne Bewapening stond niet als een afzonderlijk punt op de agenda. Dat het toch ter sprake kwam was naar aanleiding van het rapport van deputaten voor de Geestelijke Verzorging van Militairen. In dit rapport stond een korte passage, waarin de kernbewapening genoemd werd. Het was wel heel erg summier. Eigenlijk stond er niet meer dan "In de rapportageperiode werd tweemaal een bijzondere bijeenkomst georganiseerd met de actief dienende- en de reserve krijgsmachtspredikanten van onze kerken over het vraagstuk van de kernbewapening". Meer stond er niet over in.

In dit licht was het dan ook niet zo verwonderlijk dat er afgevaardigden op de Synode waren, die er behoefte aan hadden over deze zaak wat nader ingelicht te worden. De weinige woorden, die deputaten aan deze toch wel erg belangrijke zaak besteedden, riepen als vanzelf een aantal vragen op: Hoe denken deputaten er eigenlijk zelf over? Hoe moeten onze kerken op dit punt worden voorgelicht? Kan elke predikant zo maar krijgsmachtspredikant zijn, ongeacht zijn kijk op de kernbewapening? Waarom is het rapport eigenlijk zo summier op dit punt?

Dat deze vragen naar voren kwamen was dus geenszins te verwonderen. Temeer niet

omdat er in de periode tussen de eerste en tweede zittingsweek van de Synode iets gebeurd was waar toch wel heel wat mensen, zowel binnen al buiten onze kerken, de ogen bij uitgewreven hebben. Ik bedoel de publicatie van een brief door een aantal van onze predikanten, waarbij zij zich uitspraken tegen de plaatsing van kernraketten in ons land te zijn. Ik ga hier op deze brief niet in. Ik constateer alleen dat door publicatie uitgerend in de weken waarin de Synode vergaderde, het niet zo'n wonder was dat de Synode ook hiermee te maken kreeg. Temeer daar er onder de ondertekenaars van de brief ook een aantal dienstdoende legerpredikanten waren.

De discussie op dit punt was nog al eens geladen. Er kwamen af en toe emoties los. Dat is niet verkeerd. Hoe men over deze zaak ook denkt, de zaak als zodanig ligt nog al sterk in de emotionele sfeer. Wel werd uitdrukkelijk door sommige afgevaardigden gesteld, dat het niet eerlijk was deze brief in de discussie te betrekken. Het was echter onvermijdelijk: de brief bleef zijn invloed uitoefenen. Er is geen uitspraak over gedaan en dat kan uitgelegd worden als: de Synode heeft de brief niet behandeld. Terecht! Maar toch kan ik me niet aan de stellige indruk onttrekken, dat de brief wel degelijk zijn invloed heeft uitgeoefend op allerlei beslissingen die in de tweede zittingsweek genomen zijn.

Terugkomend op de zaak van de kernbepapening, de Synode heeft hiervoor twee uitspraken gedaan. Uit de beantwoording van de vragen door Deputaten, bleek, dat deze Deputaten wel over deze materie hebben gesproken, maar dat men nog niet tot een afronding was gekomen. In dit licht moet gezien worden de opdracht van de Synode aan Deputaten om zich te bezinnen op de moderne bewapeningsproblematiek en hierover aan de volgende Synode te rapporteren. Bij deze bezinning zal het dus niet uitsluitend gaan over het vraagstuk van de kernbepapening. Deputaten moeten eveneens aandacht geven aan de problemen die ontstaan door de bacteriologische en chemische bewapening. Kortom de hele moderne bewapening. Een immens probleem, ongetwijfeld!

Een ander besluit van de Synode, in ditzelfde verband genomen, luidt: "Deputaten op te dragen bij de werving van legerpredikanten de visie van kandidaten voor deze functie op de plaats en de betekenis van de krijgsmacht in ons staatsbestel grondig na te trekken en in gevallen waarin het aan duidelijke loyaliteit ten opzichte van het doel en de functionering van onze krijgsmacht ontbreekt, niet tot aanstelling over te gaan".

Ik moet toestemmen, dat er een bepaalde mate van vaagheid in dit besluit schuilt. Dat is iets wat te betreuren is. Het ware beter geweest als er wat meer concreet gezegd was, dat predikanten, die de plaatsing van kernraketten in ons land onaanvaardbaar achten, niet als krijgsmachtspredikant kunnen fungeren. Ik hoop, dat door deputaten het besluit van de Synode zo zal worden uitgelegd. Het zou toch waarlijk al te dwaas zijn als legerpredikanten door hun opstelling in de krijgsmacht tegen de besluiten van de overheid ingaan. . .

Homofilie

Ook over het vraagstuk van de homofilie is op de Synode gesproken. Hier was dan al weer een vraagstuk, dat zich aan ons opdringt vanuit een veranderende samenleving. Inderdaad, de samenleving is aan het veranderen. Normen, die lange tijd geldig waren, verliezen volgens velen hun geldigheid. We leven nu in een andere tijd en dat vraagt om een andere aanpak van de dingen. Maar dat vraagt ook om andere regels en normen.

Als iemand tegenwerpt: Maar wat zegt de Synode ervan? dan wordt niet zelden geantwoord: Het is nog de vraag of de Schrift er wel iets over zegt. Spreekt de Bijbel over homofilie? Zo dit het geval is, gelden dan de normen, die de Bijbel hiervoor geeft, vandaag nog? Als de Bijbel hier afwijzend over spreekt, mogen we dan vandaag toestemmen?

Als deze vragen aan de orde komen wordt al gauw tegengeworpen: Zeker, de Bijbel spreekt over deze zaak, maar in een heel ander verband dan waarin we het vandaag

tegenkomen. De homoseksualiteit, die de Bijbel kent, is niet dezelfde als die zich vandaag aan ons voordoet. Om die reden alleen al kunnen we niet zomaar alles wat de Schrift erover zegt op onze situatie overbrengen.

Deze discussie gaat niet langs onze kerken heen. Er wordt ook onder ons over gesproken. Zodoende kreeg ook de Synode er mee te maken. Eigenlijk op een wat merkwaardige manier, die misschien niet direct verwacht werd.

Vanuit de Particuliere Synode van het Oosten was er een instructie, waarin de Synode verzocht werd aanwijzingen te geven voor een verantwoord leiding geven in gevallen van homofilie. Deze instructie was ontstaan tegen de achtergrond van de presentatie van een werkgroep homofilie. De presentatie had nog al wat onrust veroorzaakt, mede ook door de dingen die er op een vergadering van die werkgroep naar voren waren gebracht. Begrijpelijk dat tegen zo'n achtergrond de Synode gevraagd wordt om een soort advies.

Toch heeft de Synode aan dit verzoek niet voldaan. De Synode was van mening dat de Particuliere Synode van het Oosten daar zelf eerst maar wat meer aan moet doen. Langs deze weg kwam er dus geen uitspraak over homofilie. Maar dat was op de laatste dag van de Synode - toen deze instructie behandeld werd - ook niet meer zo hard nodig. Al eerder in die tweede zittingsweek had de Synode een uitspraak gedaan. Hoe ging dat dan?

Het besluit, waar ik op doel, werd genomen in verband met de bespreking van het rapport over de G.O.S. In een volgend artikel kom ik nog wel terug op dit rapport en op de G.O.S. - de Gereformeerde Oecumenische Synode. Van deze interkerkelijke en internationale organisatie zijn ook onze kerken lid. Het gaat me hier echter niet zozeer om die organisatie en om de vergaderingen die door deze Synode gehouden zijn en wat er op die vergadering allemaal besproken wordt. Ik licht er één ding uit.

Op de laatste vergadering die deze Gereformeerde Oecumenische Synode gehouden heeft - dat was in de Franse stad Nîmes in 1980 - werd o.a. ook over homofilie gesproken. Dat gebeurde naar aanleiding van wat de Gereformeerde Kerken in Nederland - een andere lidkerk van de G.O.S. - over deze zaak hadden besloten. U herinnert u wellicht nog wel, dat de Gereformeerde Kerken een erg ruim standpunt innamen. Men ging zelfs zover dat uitgesproken werd dat zij, die zich aan homoseksuele praktijken overgeven, om die reden nog niet van het gebruik van het Avondmaal mogen worden geweerd.

Deze opvattingen ontmoetten op de G.O.S. van 1980 sterke tegenstand. Daar werd duidelijk stelling tegen genomen. Wat werd besloten? De afgevaardigden van onze kerken naar de G.O.S. van 1980 hebben het volgende gerapporteerd (u vindt het in de Acta van onze G.S. van 1980, pag. 168/169):

"De Synode" (bedoeld is dus de Gereformeerde Oecumenische Synode) "toon de begrip voor de bedoeling de homofiele mens te helpen. Zij had er echter sterke behoefte aan te verklaren, dat in het verstaan van de Schrift naar gereformeerde traditie alle homoseksuele praktijk zonde is. Daarbij werd verwezen naar Lev. 20: 13, Rom. 1: 26, 27, 1 Cor. 6: 10 en 1 Tim. 1: 10. Alle advies of raad waardoor verzet tegen de zonde verzwakt wordt, helpt niet maar doet in werkelijkheid de mens in zijn worsteling kwaad en anderen die door hem beïnvloed worden. (Matth. 18: 6)".

De G.O.S. van 1980 ging zelfs zo ver om te verklaren, dat het toelaten aan het Avondmaal en het bevestigen in het ambt van personen, van wie bekend is, dat zij zich aan homoseksuele praktijken overgeven, tegen de Schrift is.

Niemand kan zeggen, dat deze uitspraken onduidelijk zijn. Hier vinden we geen vaag betoog, waar niemand een touw aan kan vastknopen. Iedereen weet wat bedoeld wordt. Het is klare taal. En wat is er nu gebeurd? Wel, van dit standpunt, dat door de G.O.S. van 1980 is ingenomen, heeft onze laatstgehouden Synode verklaard, dat dit het Schriftuurlijke standpunt is. En dat is mijns inziens een zeer belangrijke uitspraak!

Hoe kwam de Synode daartoe? Bij de

bespreking van het rapport over de G.O.S. werd gemeld, dat op de volgende vergadering van deze Synode (in 1984 D.V. in de Amerikaanse stad Chicago) de G.O.S. opnieuw zich met deze materie zal hebben bezig te houden. De commissie die de bespreking van deze zaak moest voorbereiden, stelde de Synode voor Deputaten voor Eenheid en Correspondentie een aantal opdrachten mee te geven. Een van deze opdrachten was, dat de afgevaardigden van onze kerken naar de G.O.S. van 1984 er aan mee moeten werken, dat de uitspraken van de G.O.S. inzake homofilie zullen blijven in de lijn van het Schriftuurlijke standpunt, dat de G.O.S. van 1980 ter zake had ingenomen.

Dat voorstel is door de Synode aanvaard en zodoende hebben onze kerken daarin verklaard, dat het naar de Schrift is om te zeggen, dat homoseksuele praktijken als zonde moeten worden bestempeld. Gods eigen Woord spreekt zich immers zo uit!

In de verwarring die er door het vagespreken van velen over deze materie is ontstaan, is het een goede zaak dat allereerst de G.O.S. van 1980 zich zo duidelijk heeft uitgesproken en dat nu onze kerken zich volledig achter dit standpunt hebben gesteld. Laten we hopen dat ook de volgende G.O.S. zich zo duidelijk zal opstellen en dat onze afgevaardigden daar aan mee mogen werken.

Het besluit dat op deze wijze genomen is, acht ik een zeer belangrijk besluit. Natuurlijk, ik stem direct toe, dat er over de zaak van de homofilie meer te zeggen is dan hierin gedaan wordt. Maar de principiële lijn is hier duidelijk getrokken. Daarom meen ik te mogen zeggen dat genoemd besluit een principe-uitspraak genoemd kan worden. Een zaak om dankbaar voor te zijn!

P. den Butter.

Jaarvergadering G.O.L.V. 1983

Datum	: D.V. dinsdag 27 december 1983
Vergaderplaats	: Grote aula van "De Driestar", Ronsseweg 557, Gouda.
Spreeker	: Ds. C.J. Meeuse
Onderwerp	: De betekenis van de belijdenisgeschriften voor opvoeding en onderwijs.
Ontvangst	: 9.30 uur - gratis koffie.
Aanvang	: 10.00 uur precies

Uitnodiging

Graag nodigen wij al onze leden, belangstellenden en al degenen die op de een of andere wijze bij het reformatorisch onderwijs betrokken zijn, uit voor onze aanstaande jaarvergadering. We willen kort zijn in het motiveren van deze uitnodiging.

De recente ernstige ontwikkelingen in het maatschappelijk leven in ons land tonen overduidelijk aan, dat gezag en gehoorzaamheid zo langzamerhand slechts uitgeholde begrippen zijn. Indien men vast wenst te houden aan de op de Schrift en belijdenis gegronde invulling van deze begrippen raakt men steeds meer in een uitzonderingspositie. Ook op het gebied van opvoeding en onderwijs, dat zeer nauw bij deze ontwikkelingen betrokken is, Het is gebleken hoe hoogst noodzakelijk het is de geleerden te sluiten. Velen onder ons raken in gewetensnood. Daarom dringen we bij al degenen die het reformatorisch onderwijs met hart en ziel wensen te dienen met des te meer klem erop aan om schouder aan schouder te gaan staan.

De voedingsbodem voor anarchisme wordt in ons goede vaderland steeds vruchtbaarder. Hoe kan het ook anders als jarenlang met een niet aflatende ijver een schier onbegrensde zelfstandigheid van elk mens te pas en te onpas wordt gepropageerd. Wie is bij machte het te keren? Alleen de Heere, Die harten en zinnen neigt tot wat Hij wil. Het is daarom van levensbelang, dat we naar Hem en Zijn Woord leren luisteren en ons daardoor laten leiden en gezeggen.

Dat hoopt ook onze referent van deze dag te beklemtonen in zijn onderwerp "De betekenis van de belijdenisgeschriften voor opvoeding en onderwijs".

Is het gezien de ernst van de tijd waarin wij met onze jeugd leven nog nodig u verder aan te sporen om de jaarvergadering te be-

zoeken? Wij nemen aan dat u met ons ervan overtuigd bent, dat het onze wezenlijke belangen raakt. Daarom graag tot ziens op D.V. dinsdag 27 december a.s. in Gouda.

Voorzitter: G. Dijkgraaf.
Secretaris: M. Last.

Voor de jeugd

Het Zonnekind 69

Beste jongelui!

"Toen werd de Gaziëten gezegd: Simson is hier ingekomen; zo gingen zij rondom en legden hem de ganse nacht lagen in de stadspoort, doch zij hielden zich de ganse nacht stil, zeggende: Tot aan het morgenlicht, dan zullen wij hem doden."

Richt. 16 : 2.

De volgende keer verder. Dat was zo ongeveer de laatste regel van het laatste artikel. We wisten toen niet wanneer het de volgende keer zou zijn. Nu we dit artikel klaar maken, weten we het eigenlijk nog niet. Want het laatst door ons geschreven artikel hebben wij zelf nog steeds niet in druk onder onze ogen gehad. We hopen dat het nog komen zal en moeten toch ook weer verder.

In Nederland hebben zeer velen naar het wapen van het staken gegrepen. Ze hebben inmiddels ingezien dat er niets mee te bereiken is. Er is alleen zeer veel schade aangericht en die zal men zelf toch ook weer op de een of andere manier moeten betalen. In plaats van de handen aan de ploeg te slaan om gezamenlijk door werken uit de economische ellende te komen, slaat men met de handen alles in elkaar, waardoor de ellende alleen nog maar groter wordt. Ik ga daar nu niet verder op in, want dan is het gevaar groot, dat Simson in de mist verdwijnt. En dat is de bedoeling niet.

We hebben Simson de laatste keer gezien bij die hoer te Gaza. Daar heeft hij in de donkere nacht verkeerd, terwijl hij ook geestelijk in het donker zich bevond. Want als men de werken der duisternis verricht, kan men zich nooit in het licht bevinden. Want de duisternis haat het licht. En het licht maakt de werken der duisternis openbaar. En daar heeft Satan, de vorst der duisternis, een zeer grote hekel aan.

Als het aan hem gelegen had, was het licht in Simsons leven nooit meer opgegaan. Dan zou hij voor eeuwig in de duisternis zijn ondergegaan. Want toen hij in het huis van de hoer zich bevond, was zijn gang door Gaza niet onopgemerkt gebleven. De inwoners van Gaza hadden hem zien lopen. Een rilling zal er wel door hun leden zijn gegaan. Want Simson had een algemene bekendheid gekregen als een man waar je voor uit moest kijken. Je kon met hem niet spotten. Dat was al meerdere malen gebleken. Men moest dus de uiterste voorzichtigheid in acht nemen. Dat heeft men dan ook gedaan. De koning van Gaza bereikte het bericht: Simson is in de stad. Hij verkeert in dat en dat huis, op dat bepaalde adres. Wat moest men nu doen? Wat zou er nu gaan gebeuren? Goede raad was duur. Daarom kwam men bijeen. Alle mensen die het weten konden werden geroepen. "Zo gingen zij rondom en legden hem de ganse nacht lagen in de stadspoort." In de stadspoort kwam men in die tijd bijeen. We zouden dat tegenwoordig het gemeentehuis noemen, of het stadskantoor. Van daaruit werd de stad geregeerd. Daar kwamen de vroede vaders samen. Daar werd beraadslaagd over wat er met Simson moest gebeuren. Ze hadden hem nu binnen hun bereik. Ze konden hem zo maar niet laten gaan. Het ene voorstel na het andere komt op tafel. Met God gaat men niet te rade. Die kent men niet. Daarin gelooft men niet. Men had zo te Gaza zijn eigen goden. Daar vertrouwde men op. Die zouden hen wel helpen.

Als je al deze dingen zo leest, kon het wel een vergadering zijn anno 1983. Want vergeet het niet, het ging toen over twee rijken. Dat is het koninkrijk van God en het rijk van de Satan. Daar gaat het alle eeuwen door om. Daar gaat het ook in deze tijd om. De tijd waarin wij leven. De wereld vergadert - in het groot, in het klein - overal. Doch waar houdt men nog rekening met God? De massa doet het niet. Men is zelf god. Een god in het diepst van zijn

gedachten. Men beraadslaagt te samen. Niet over de vraag hoe het koninkrijk Gods bevorderd kan worden, doch hoe het rijk van de vorst der duisternis in stand kan blijven. En dat gaat dan altijd ten koste van het rijk Gods. Want wie niet voor is, die is tegen. En wie met het volk des Heeren niet vergadert, die verstroot.

"En legden hem de ganse nacht lagen in de stadspoort". In het raadhuis werd dus beraadslaagd wat men doen moest. Men heeft natuurlijk ook het huis bewaakt, waar Simson de nacht doorbracht. Men zal ook de wacht bij de poort verdubbeld hebben. Men nam geen halve maatregelen. Hij mocht hen nu niet ontgaan.

Het kwam hen echter raadzaam voor om in de nacht zelf niets te doen. Want men kende toen nog geen straatverlichting. En de duisternis is erg onberekenbaar. Men kan in de duisternis op alle mogelijke manieren verrast worden. Daarom "hielden zij zich de ganse nacht stil, zeggende: Tot aan het morgenlicht, dan zullen wij hem doden." Zo werd besloten. Alle risico's had men in rekening gebracht. Hij kon hen nu niet meer ontlopen. Zo redeneerde men te Gaza. De boze geest bezieldde de raadsheren. Satan is een slimme vogelaar. Het net wordt over het hoofd van Simson dichtgetrokken. Als Simson nu zichzelf had moeten redden, hij was reddeloos verloren geweest.

Men wachtte nu maar op het moment dat de dag aan breken zou, dat het licht op gaan zou. Hoe de wacht de nacht heeft doorgebracht valt niet moeilijk te raden. Het waren heidenen die voornemens waren om Simson te doden. Men verheugde zich daar bij voorbaat op. Doch ik geloof dat het een verheuging met beving geweest is.

Het ging ten diepste over het koninkrijk Gods, zeiden we reeds. Het gaat ten diepste over de kerk, ook nu, dat hebben we ook gezien. Verlies deze dingen niet uit het oog. Men laat de kerk met rust, als de kerk zich maar rustig houdt. En dat doet zij helaas maar al te veel. O zeker, er is wel rumoer. Doch het is allemaal binnenshuis. Men trekt niet gemeenschappelijk op tegen de vijand. De kerken zijn elkander onderling veeleer vijandig gezind. Dat is natuurlijk een slecht teken. Want een oorlog met de vijand buiten de grenzen is een vreselijke zaak. Doch een binnenlandse oorlog is nog erger. Ik hoop dat jullie begrijpen wat ik bedoel. En de Satan lacht. Als de kerk in geestelijk opzicht slaapt, net zo ongeveer als Simson met een diepe slaap bevangen was, dan is de Satan wakker. Dan beraadslaagt hij wat hem te doen staat. Want de kerk moet er aan. Het koninkrijk Gods moet te gronde gericht worden. Daarover vergadert men in Moskou. Dat is de hoofdstad van Rusland. Daar zetelt het Kremlin. Een ieder die een klein beetje op de hoogte is met wat er in de wereld gebeurt, weet dat men daar niet bezig is om het christendom te verbreiden, doch veeleer om het uit te roeien. Daar is men dag en nacht voor in de weer. Allerlei methoden worden daarvoor aangewend. Men noemt dat atheïstische propaganda. Men houdt het de kinderen voor: Er is geen God. Geloof niet in God. Geloof in ons. Wij zijn de goden, de mensen waar je je verwachting van hebben moet. Het christendom buit je uit. Dat staat aan de kant van het kapitalisme. En dat is de vijand van de arbeidende klasse. Daar strijden wij voor. Het paradijs op aarde. Dat moeten wij hebben. Daar zullen wij voor zorgen. Het christendom belooft wel een paradijs in de toekomst. Doch dat is allemaal bedrog. En dat wordt helaas maar al te graag geloofd.

Zo redeneert men aan de ene kant van de tafel. Doch aan de andere kant is het weinig beter. Ik bedoel aan de andere kant van de Oceaan. Daar heb je het grote Amerika. Dat steunt ook op eigen krachten. Met God wordt daar in werkelijkheid al evenmin rekening gehouden. In naam nog wel een beetje, als het zo uitkomt. Maar het gaat over de werkelijkheid. Dan staat ook daar de goddeloosheid zeer hoog genoteerd.

Ik zwerf al weer al te lang rond buiten de deur. Ik kom maar weer wat dicht bij huis. Ik kom bij jou en jullie. Hoe is het met ons? Rekenen wij nog met God? De Gaziëten deden het niet. Doch velen onzer doen het ook niet. De een komt er openlijk voor uit. De ander brengt het meer bedekt in praktijk. Doch het resultaat is hetzelfde: Een wereld in

nood! Mensen in nood! Ook een kerk in nood? Zijn wij in nood? Ja!!! Doch zien wij de nood? Wie helpt in die nood? Als het van ons moest komen, het was een eeuwig omkomen. Doch gelukkig is er een God, Die helpt in nood. Anders was er van Simson niets terecht gekomen. Van mij niet en van jou ook niet. We hopen dat de volgende keer te zien. Natuurlijk D.V. Dat is: Indien God het wil. Dat we het dan ook door de werking van die Heilige Geest zullen mogen beleven. Want daar komt het tenslotte op aan. Voor mij, voor jullie, voor ons allemaal. Nu ga ik echter weer eindigen. Jullie aller vriend,

Ds. H.C. v.d. Ent.

Uit het leven van Frouwe Venema 2.

We geven weer het woord aan Helenius de Cock.

Te Ulrum was het, dat mijn moeder een gehele verandering ondervond in haar gemoeds- of geloofsleven. Had zij te Eppenhuisen en te Noordlaren geen mensen gevonden, die haar verstonden als zij over haar eigen gemoedstoestand sprak, te Ulrum was dit anders. En ofschoon ook nu nog haar oog gesloten bleef voor de rijkdom der genade Gods en de volheid van het evangelie, zoals dat is in Christus Jezus, was toch het verkeer met anderen, die haar verstonden, haar tot bemoediging en ten zegen. Evenwel kwam zij de eerste jaren nog niet tot de volle vrijmoedigheid des geloofs. Dit vond plaats in het jaar 1833, kort na de geboorte van haar tweede dochter. 't Was in de tijd, dat voor vader de leer der gereformeerde kerk duidelijk was geworden en hij haar als de leer der waarheid had leren erkennen en liefhebben. Hiervan getuigde ook zijn prediking. En ofschoon de kerkelijke strijd nog niet was begonnen, wekte toch zijn prediking bij velen reeds vijandschap en bleef de openlijke tegenstand niet achter. Zelfs in gedrukte geschriften werd er op lasterlijke en smadelijke wijze tegen zijn prediking gewaarschuwd. 't Was toen dan ook al te voorzien, dat indien het de tegenstanders mogelijk werd, weldra andere wapenen dan alleen de pen tegen hem zouden worden gericht.

In die tijd nu werd het moeder gegeven tot het inzicht te komen, dat het zalig worden van de mens niet afhangt van zijn willen en werken, maar dat het is een gave der genade Gods, en dat het geloof niet is een doen, maar een vertrouwd berusten in en zich verlaten op de belofte Gods in het Evangelie. Het werd haar duidelijk, dat de belofte Gods niet is voor rechtvaardigen, maar voor zondaren en dat alleen zij, die gevoelen, dat het bij hen is zonder hope, in Christus hun verlossing vinden. In één woord, haar oog werd geopend voor de volheid en de rijkdom der genade, die is in Christus Jezus de Heere, en nu erkende zij, dat van der jeugd aan de geest des Heeren in haar had gewerkt.

Dit was en bleef geheel haar leven door voor haar een hoogstbelangrijke gebeurtenis. Vijftig jaren later, in het jaar 1883, tekende zij hiervan aan: "Toen ik van mijn oudste dochter Eelbren - in een noot staat: in 1833 was deze zuster moeders tweede dochter, maar in 1834 is een andere dochter overleden - in 't jaar 1833 te Ulrum bevallen was, heeft het de Heere behaagd om mij in de ruimte te stellen en mocht ik geloven, wat in Psalm 89 : 8 (rijm) staat geschreven. En dat geloof is mij totnogtoe geschonken, toen ik dit schreef, door Gods grote goedertierenheid." Meermalen sprak zij er van, en nooit heb ik met zoveel gevoel en nadruk dit vers horen voordragen als zij dit kon. Juist acht dagen vóór haar dood had ik het voorrecht het nog eens te horen. "Ja", zeide zij, "het zalig worden is enkel uit genade en het zal altoos waarheid blijven:

Gij toch, Gij zijt hun roem, de kracht van hunne kracht;

Uw vrije gunst alleen wordt d'ere toegebracht;

Wij steken 't hoofd omhoog en zullen d'eerkroon dragen.

Door U, door U alleen, om 't eeuwig welbehagen."

"Ja", voegde zij er bij: " 't is alleen dat eeuwig welbehagen; niets in ons, maar alleen dat vrije welbehagen Gods. Want God is ons ten schild in 't strijdperk van dit leven;

En **ONZE KONING** is van Israels God gegeven."

Te juichen in de goedertierenheid en trouwe Gods, en Zijn barmhartigheid en zondaarsliefde ook haar bewezen, was haar dagelijks werk en allen die haar bezochten maakte ze getuigen van de genade Gods aan haar bewezen.

"Maar nooit heb ik de Petrusgestalte in mij zó leren kennen als op de kraamvisite van de burens," zeide zij mij. "Ik was gewoon al de buurvrouwen, zowel armen als rijken, de meer aanzienlijken en de geringen tegelijk te verzoeken. Nu liepen de gesprekken over alles en allerlei, toen een vrome vriendin uit Friesland, een schippersvrouw, opeens zeide: "Nu moest de juffrouw eens vertellen, welke grote verlossing de Heere haar naar de ziel heeft geschonken." Toen was er een ogenblik, dat ik mij schaamde voor de mensen, want er waren ook die het werk Gods niet kenden en er vijandig tegen waren; zelfs kwam de gedachte in mij op of het wel niet alles inbeelding wezen kon. Maar ik mocht tot de Heere bidden om vrijmoedigheid en licht, en Hij gaf mij met zoveel klaarheid en kracht van Zijn genade aan mij bewezen te getuigen, dat zelfs een anders zeer vijandige vrouw genoodzaakt was te erkennen, dat het bij mij werkelijkheid was en geen inbeelding of dweperij."

Dat het licht en de kracht des geloofs juist in die tijd in haar ziel opging, erkende zij later als een bewijs dat God Zijn genade schenkt als Hij weet, dat het nodig is; en vader zei toen reeds: "Nu de Heere u die grote genade geschonken heeft, kan er wel eens meer van ons gevorderd worden."

Het was ongeveer in deze tijd dat vaders ogen meer en meer geopend waren geworden voor de treurige toestand der kerk en de grote afwijking van de gereformeerde leer en dat hij het Kort Begrip en de Dordtse leerregels had uitgegeven. En toen vader eens met een tijdschrift bij moeder kwam en tot haar zeide: "Wel vrouw, hoor eens hoe treurig het gesteld is met onze gereformeerde leer, zij tasten openlijk de godheid van Christus aan," toen gevoelde ik, zeide moeder, dat, wien God ogen gegeven had om te zien, niet mocht zwijgen, doch ik zeide het niet, maar die gedachte bleef mij altijd bij onder al de vervolging.

De bestrijding van de gereformeerde leer geschiedde steeds stouter en de gereformeerden werden met allerlei verachtelijke en hatelijke benamingen aan de kaak gesteld. Wie nu weet, dat zij van haar vroegste jeugd af een diep besef had gehad van de strafwaardigheid der zonde, kan zich voorstellen hoezeer het haar grieven moest, als zij uitdrukkingen hoorde of las, zoals die van de grijze leraar van Hornhuizen, Ds. Themmen: "Het is goddeloos en godslasterlijk, hetgeen de catechismus zegt, dat God met tijdelijke en eeuwige straffen wreke zal doen, beide over de aangeboren en werkelijke zonden."

Nu zij wist met lichaam en ziel het eigendom van Jezus te zijn, door Zijn bloed gekocht te wezen en door Hem van alle geweld des duivels verlost te zijn, was haar liefde tot die Heiland vermeerderd en had zij voor Hem en Zijn zaak en voor Zijn volk alles over.

Hart en huis stonden voor de vromen open. Dikwijls heeft zij ons in haar eenvoud meegedeeld: "Toen in die tijd velen te Ulrum kwamen om met uw vader te spreken, en hem te horen preken, zeide hij dikwijls, vrouw, hoe staat ge met het eten? die mensen hebben al zo'n verre reis gemaakt; dan zeide ik: laten we maar beginnen en als er niet genoeg is eindigen wij met een boterham, maar al waren er ook velen bijgekomen, wij waren altijd allen verzadigd en hadden overgehouden, 't was als in de woestijn met het manna. God zegende de spijzen."

Voor vader werd zij nu nog meer tot opwekking en steun, en zij spoorde hem aan voor de zaak des Heeren uit te komen, de smaad Christi gewillig te dragen en uit vrees voor mensen niet ontrouw te worden aan zijn Heiland en Heere.

Dat uit deze strijd voor de gereformeerde leer 'n kerkelijke strijd kon geboren worden, was toen minder te voorzien. Alleen wist men, dat ook nu nog het woord geldt: "Allen, die godzalig willen leven, zullen vervolgd worden; en dat het woord des Heeren waarachtig blijft: Zij hebben Mij vervolgd, zij zullen ook u vervolgen." Op vervolging was moeder dan ook voorbereid. Van welke aard die wezen zou, wist zij echter niet, doch wat er ook komen mocht, zij was tot alles bereid

en achte niets te dierbaar voor Hem, Die haar had liefgehad.

Overtuigd als zij was, dat vader niet ongeroepen de strijd had aangeboden voor de gereformeerde leer en waarheid en dat hij niet zichzelf zocht maar eniglijk de eer des Heeren bedoelde, het welzijn der gemeente en het heil van zondaren, kon zij gelovig verbeiden, wat ook de toekomst baren mocht. Waren er van haar familie of anderen, die door haar vader in zijn ijver zochten te stuiten, dan ondervonden zij, dat moeder met haar man van één geest was en dat zij, niet minder dan hij, wenste, dat de leer dier vrijmachtige genade, waardoor God op het hoogste verheerlijkt en de mens op het diepste vernederd wordt, in de Kerk weer in ere mocht komen.

Meermalen heb ik mijn vader dan ook horen zeggen, dat hij de Heere niet genoeg kon danken, dat Hij moeder evenzeer als hem had voorbereid om met hem gewillig de smaadheid van Christus te dragen en hem in al het lijden om des Heeren wil getrouw ter zijde te staan.

Wat nu volgt gaat over de kerkelijke strijd. Een sprekende datum is 18 november 1833, dus in de volgende maand juist 150 jaar geleden. We willen ook dat overnemen, maar niet meer in dit nummer.

B.

Concordantie van de belijdenis geschriften

Dit is een uitgave van Uitgeverij Stark te Texel, postbus 302, 1794 ZG Oosterend-Texel. Het is kort geleden verschenen. We haasten ons er melding van te maken, omdat de prijs nu nog f 49,50 is. Na 31 december a.s. wordt de prijs f 56,-.

De concordantie is een zeer handig naslagwerk. Het bestaat voornamelijk uit twee gedeelten. Eerst komt de eigenlijke concordantie. We hadden al de bekende Trommius, een concordantie op de Heilige Schrift naar de Staten Vertaling. Daarnaast was er een concordantie op de berijmde psalmen, waardoor het gemakkelijk was een psalm op te zoeken. Nu is er een concordantie op de belijdenisgeschriften. Daardoor is het eenvoudig geworden om bepaalde plaatsen in de verschillende geschriften op te zoeken.

Na de concordantie volgen de belijdenisgeschriften. Dus nu kunnen we zo allebei bij de hand hebben.

Het boek is fraai gebonden uitgegeven, met goudopdruk. De samenstellers A. Hoogen-doorn en S.D. Post hebben er heel veel werk aan gehad om het boek voor de druk gereed te maken, maar ze mogen nu de resultaten zien. Dit boek zal zijn weg wel vinden. We verwachten dat velen zich dit boek willen aanschaffen. Het boek telt 346 pagina's.

B.

Boekbespreking

Uitgeverij Stark-Texel, postbus 302, 1794 ZG Oosterend

Aan het sterfbed van onze beschaving door B.J. Zijl.

De uitgever schreef ons: In dit boek wordt de problematiek rond abortus provocatus en hulpverlening behandeld. De in dit boek bijeengebrachte lezingen tonen u een scala aan facetten van de abortusproblematiek. Een belangrijk boek voor hen die voorlichting geven over dit onderwerp: leerkrachten, jeugdleiders enz. En, niet in de laatste plaats, een belangrijk boek voor ouders en de opgroeiende jeugd. Dit boek geeft, aan hen die willen opkomen voor het ongeboren kind, tal van 'wapens' voor een zinvolle discussie over dit onderwerp.

Dit is in het kort samengevat wat op de achterzijde van het boek zelf staat.

We hebben al meer boeken van Zijl gerecenseerd. Hij is voorlichtingsfunctionaris van de VBOK (Vereniging ter Bescherming van het Ongeboren Kind). Hij heeft vele lezingen over dit onderwerp gehouden, waarvan er enkele in dit boek zijn opgenomen. Hier en daar komt een herhaling voor, maar dat is begrijpelijk en geen bezwaar.

In een Inleiding schrijft Zijl zelf o.a.: Zonder op ook maar enige wijze tekort te willen doen aan het belang van de direkte hulpverlening wil ik de voorlichting noemen. Voorkomen is beter dan genezen, luidt het

gezegde. Terecht, preventief werken is van het grootste belang. Voorlichting is preventie! Voorlichting over het ontstaan van de mens en de ontwikkeling voor de geboorte, voorlichting over de achtergronden van het als ongewenst ervaren van een zwangerschap en voorlichting over de mogelijkheden van de hulpverlening. Bovenal voorlichting over de verantwoording die wij, en in het bijzonder ook jongeren, hebben voor elkaar. Hoe ga jij om met jouw lichaam en met het lichaam van een ander? Wat is liefde, gevoelsliefde, weerhoudende liefde? Hoe ga jij om met de gaven die God jouw gaf in de schepping? Voorlichting vanuit een bezorgdheid voor onze jongeren, de toekomstige generatie. Dat betekent ook de strijd aanbinden tegen normloosheid en losbandigheid! In biddend opzien en in afhankelijkheid aan de Schepper van het leven, werken aan een leefbaar milieu voor de komende generatie is een belangrijke plicht. Maar centraal in deze strijd blijft staan dat abortus provocatus méér is dan het doden van een medemens; het is een opstaan tegen God als Schepper en Eigenaar van het leven!

Daarom is de strijd tegen abortus is wezen geen redelijke strijd maar een geestelijke strijd. Het is een strijd tegen de machten der duisternis. En juist doordat het geen redelijke maar een geestelijke strijd is kunnen er in het persoonlijk leven zoveel dingen tegen op komen, zoveel aanvechtingen, zoveel strijd! Een strijd tegen duivelse machten! Maar toch: de poorten der hel zullen Zijn Rijk niet overweldigen! Hij is de Alpha en de Omega, het Begin en het Einde! Daarom blijft er, ondanks alles, toekomst, toekomst voor hen die zich in Hem geborgen weten. Dwars door alles heen zal Hij verder blijven bouwen aan Zijn Kerk. Hij zal niet laten varen het werk Zijner handen!

Het boekje gaat verder over de volgende onderwerpen: Aan het sterfbed van onze beschaving, Het wonder van de eerste negen maanden, Wee dien, die met zijn Formeerder twist, Abortus provocatus of hulpverlening en Wetenschap, gezondheidszorg en verantwoordelijkheid.

Dan is er nog een Nabeschouwing, die aldus eindigt: Laten we waakzaam blijven. Ons niet opsluiten in- en afsluiten van de samenleving naar wel onderzoeken, en beproeven en, nu dat nog mogelijk is, een waarschuwend stem laten horen waar dat nodig is!

We kunnen dit boek van harte aanbevelen. Het telt 120 pagina's en kost ingenaaid f 12,95.

B.

Boekbespreking

Uitgeverij Stark-Texel, postbus 302, 1794 ZG Oosterend, tel. 02223 - 495

Bijbelse puzzels door G.P. van Wensveen. Dit is een aardig boekje van 48 blz. De uitgever noemt het een leerzaam puzzelboekje met woordzoekpuzzels, cryptogram, bijbelse teksten in geheimschrift, vragen waaruit teksten ontstaan, verborgen bijbelse namen enz., een leerzaam puzzelboekje met een 'raadselachtige' omslag.

We willen daarbij aansluiten. Het oplossen van de puzzels vraagt inspanning en volharding en dat is goed. Men wordt geroepen om na te denken en de Schrift te onderzoeken. De schrijver heeft zich veel moeite getroost en die kan beloond worden door zich met deze puzzels bezig te houden. En het bezig zijn met Gods Woord kan de Heere tot zegen stellen.

De prijs van het boekje is f 5,80.

B.

Heden overleed na een geduldig gedragen ziekte mijn geliefde man en onze lieve zorgzame vader

WILLEM VERWAAL

echtgenoot van H.R. Vogelaar
eerder weduwnaar van J.H. den Boer
op de leeftijd van 66 jaar.

H.R. Verwaal-Vogelaar
M. Verwaal
J. Verwaal

3284 AC Zuid-Beijerland,
19 december 1983.
Dorpsstraat 35.

De begrafenis heeft D.V. donderdagmiddag plaats op de algemene begraafplaats te Zuid-Beijerland.

KOM OVER EN HELP

Bijbel- en lektuurverspreiding in Oost-Europa

Weet u wat het betekent geen Bijbel en geen christelijke boeken in huis te hebben?

Velen achter het IJzeren Gordijn zien verlangend uit naar onze hulp.

Ook u kunt helpen.

Wij verzorgen ook lezingen met of zonder dia's. Inlichtingen hierover kunt u krijgen bij ons secretariaat of telefonisch.

KOM OVER EN HELP

Inlichtingen:
Postbus 215
2410 AE Bodegraven

U kunt uw gift storten op
Postgiro **3535181**
of op Bankrekening ABN **569324610**
t.n.v. de stichting „Kom over en Help“.

Tel. 01114 - 1572

Stichting Reformatorische Hulpactie „Woord en Daad“

Postbus 560, 4200 AN Gorinchem
Telefoon 01830 - 26671
Giro 3020900

De medische hulpverlening stagneert door gebrek aan financiële middelen

De klinieken in Haïti en Guatemala, het leprozen-revalidatiecentrum in India, en het verpleegtehuis voor kankerpatiënten in India

verzorgen duizenden patiënten

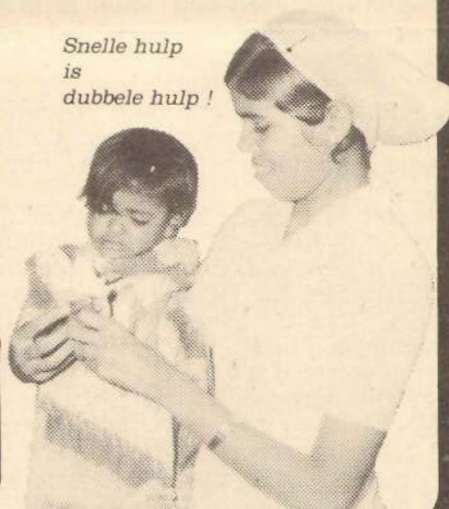
D.m.v. evangelisatie nemen hier velen kennis van de Bijbelse boodschap van zonde en genade.

Door de grote toeloop van patiënten zijn onze financiën ontoereikend.

Snelle hulp
is
dubbele hulp!

Giften m.v.v. „medische hulp“ kunt u storten op giro nr. 30.20.900 of op bankrek. 50.98.11.566 bij de ABN te Gorinchem, t.n.v. „Woord en Daad“, Gorinchem.

Heeft u al kennis genomen van ons nieuwe projekt-adoptie-programma? Voor f 25,- per drie maanden kunt u één onzer projekten blijvend steunen. Vraag onze krant met uitvoerige gegevens.

PLAATS UW
ADVERTENTIES
IN
BEWAAR HET PAND

HEFT GODE BLIJDE PSALMEN AAN

Niet-ritmische gemeentezang uit Barneveld: Ps. 75; 121; 85; 117; 6; 73; 138; 71; 43; 138; 71; 43; 62 en 68.
Plaat of cassette f 24,90.

VADERLANDSE LIEDEREN

Kampermannenkoor zingt: Gelukkig is het land; In 't stille dal in 't groene dal; Naar zee; De herder; Mijn Nederland; Merk toch hoe sterk; De zilvervloot; Fantasie over 't Wilhelmus; enz.
Plaat of cassette f 24,90.

RUWE STORMEN MOGEN WOEDEN

Urkmannenkoor "Hallelujah" zingt Ps. 91; 93; 19; 47; 54; 21; 119; 23; 145; 81; 150; 29; 113; 108; 43; 75; 97; Bede; Ruwe stormen; Als ik Hem maar kenne; Heer' wees mijn Gids; Op bergen en in dalen; enz.

Album met 2 platen of dubbelcassette f 33,95.

ZINGT NU BLIJ TE MOE

Niet-ritmische gemeentezang uit Hasselt. Ps. 81; 35; 139; 136; 49; 19; 21; 122; 134; 150.

Plaat of cassette f 22,90.

ALLE 150 PSALMEN OP PLAAT OF CASSETTE

Gezongen door diverse gemeenten zoals Tholen, Urk, Slidrecht, Elburg, Scheveningen, Katwijk, enz.

Op 14 platen of cassettes van f 22,90 per stuk.

BIJ ONS VOOR f 229,-

KLAAS JAN MULDER

Op het nieuwe orgel in Katwijk. Heilig, heilig, heilig; Ps. 105; 48; Komt nu met zang; Jezus, leven van mijn leven; enz.

Plaat of cassette f 24,90.

PSALM ZINGT DEN HEERE

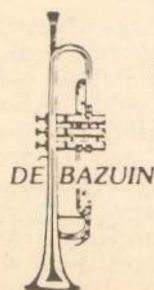
Joop de Vries speelt 24 psalmen niet-ritmisch op het orgel van de Lutherse kerk in Den Haag. Een schitterende plaat! Uit het hele land krijgen wij geweldige reacties: Prachtig! Eerbiedig gespeeld! Daar hoef ik geen spijt van te hebben! enz. Ook door ons hartelijk aanbevolen! Ps. 30, 56, 147, 62, 72, 146, 46, 122, 135, 1, 19, 27, 97, 100, 98, 33, 68, 130, 79, 86, 89, 121, 116, 61. In de klaphoes van de plaat staat een meditatie van Ds. G. Bouw.

Plaat of cassette f 22,90.

Bij iedere bestelling van f 40,- of meer geven wij een boek (56 blz. met een duidelijke letter) van Ds. W. v. Gorsel geheel GRATIS!

U BETAALT BIJ ONS GEEN VERZENDKOSTEN!

Uw adres voor verantwoorde muziek:

PLATENVERZENDHUIS „DE BAZUIN“

Rossinirode 19,
2717 GN ZOETERMEER
Tel. 079 - 21 53 00

35 JAAR GEZINSGIDS

Tienduizenden lezen de GezinsGids, waarvan vele duizenden reeds 35 jaar. En dat heeft zijn reden! Een verantwoorde inhoud voor het hele gezin! Gods woord staat centraal. De Drie Formulieren van Enigheid ondertekenen wij. Te eng? Een te smalle basis? Neen, alleen dan kan de GezinsGids een gids zijn voor uw gezin.

De GezinsGids onderscheidt zich van andere bladen door de nadruk te leggen op het samen bezig zijn; lezen en voorlezen, knutselen en puzzelen, luisteren en kleuren. Geschiedenis, reportages, vervolgverhalen voor jong en oud en interessante wetenswaardigheden.

Uw voordeel!

Alleen abonnees op de GezinsGids kunnen profiteren van de maandelijksse aanbiedingen van goede boeken tegen sterk verlaagde prijzen.

Welkomstgeschenken:

- Het blad twee maanden gratis
- GezinsGids verzamelband
- En keuze uit:
- poster in kleur van Rembrandt van Rijn: "De Kamerling" (71 x 54 cm.)
- Zwaar verzilverd lepelje van het Koninklijk Huis of klederdrachten
- Prachtig boek: "Kleine Henry en zijn drager". 155 pagina's (winkelwaarde f 15,90)
- De abonnementsprijs voor 44 pagina's.
- Slechts **32,50** per half jaar, verschijning 2 x per maand.

BON

Naam _____
Straat _____
Postcode _____ Plaats _____
☐ Geeft zich op als abonnee van de GezinsGids voor tenminste 1 jaar. Hij/zij wenst hiervoor te ontvangen als welkomstgeschenk:

Datum _____

Handtekening _____

U kunt deze bon ongefrankeerd en in een open enveloppe zenden aan: B.V. Uitgeverij „De Banier“
Antwoordnummer 1238, 3500 VE Utrecht
Tel. opgeven kan ook: 030-313377.

